

sti in politiki pogosto razumljeni celo kot najbolj objektivna evalvacija kakovosti šolstva v neki državi, je v tem, da so na osnovi enotne metodologije ugotovljeni povprečni dosežki v znanju učencev javno predstavljene kot lestvica, na kateri so sodelujoče države razvrščene prav glede na te dosežke. Višje kot je neka država na tej lestvici, višja naj bi bila kakovost njenega šolstva. Mesto na lestvici je zato videti kot zanesljiv indikator kakovosti šolstva v neki državi. Prav zaradi tega videza se izsledki teh mednarodnih raziskav najbrž zdijo nekaterim politikom tako pomembni, da jih včasih uporabljajo kar kot nadomestek za evalvacijo nacionalnega šolskega sistema. Pri tem spregledajo, ali pa zaradi sledenja svojim partikularnim političnim interesom (upravičevanja apologije ali kritike pravilnosti in uspešnosti določene šolske politike) namenoma nočejo videti, da njihova tovrstna »evalvacija« temelji na logični napaki, na neupravičenem posploševanju, ki iz tistega, kar velja za del (dobri ali slabi rezultati pri znanju tega ali onega učnega predmeta), napačno sklepa, da velja tudi za celoto (dobro ali slabo šolstvo).⁵

Toda ne glede na to, da se evalvacija, ko je razumljena v ožjem pomenu besede, ponekod enači z ocenjevanjem znanja, je takšno razumevanje evalvacije preozko. A tudi njemu komplementarno tradicionalno pojmovanje evalvacije kot posebne oblike ovrednotenja šole ali šolskega sistema, pa naj vključuje ocenjevanje znanja ali ne, že nekaj časa ne zadošča več. Pravzaprav je celo zavajajoče. Po eni strani zato, ker – enako kot evalvacije na drugih področjih – ustvarja iluzijo, da je evalvacija neki nevtralen in objektivni znanstveni postopek, ki omogoča, da lahko odkrijemo in nato odpravimo morebitne pomanjkljivosti v šolskem sistemu, šoli ali pedagoški praksi. Po drugi strani pa je zavajajoče zato, ker nas vodi stran od ravno tistega pojmovanja evalvacije, ki je danes marsikje prevladujoče. Gre za pojmovanje, ki odraža neoliberalni pogled na šolstvo in se vsaj deloma kaže tudi v zasnovi prej omenjenih mednarodnih edukacijskih raziskav. Bistvena značilnost tako pojmovane evalvacije je njena usmerjenost na učinkovitost: učitelja, šole, šolskega sistema in predvsem uporabljenih finančnih virov. Prav zato, ker tovrstne evalvacije »upravlja imperativ ekonomske učinkovitosti« (Laval, 2005: 216), jih, kot opozarja Christian Laval, »ni mogoče ločiti od čedalje večje podrejenosti šole ekonomskim imperativom« (ibid.: 212).⁶ Kot take

5 Za podrobnejšo obravnavo vpliva mednarodnih edukacijskih raziskav na vodenje šolskih politik cf. Kodelja, 2005b; 2011.

6 Po drugi strani pa je sama evalvacija v tem kontekstu mišljena hkrati kot pogoj in kot zagotovilo za učinkovito šolo. Vendar učinkovita šola še ni nujno tudi dobra šola. To se lepo vidi, če poskušamo odgovoriti na sledeče Lavalovo (2005: 218) vprašanje: če bi segregacijski model šolstva produciral